

مقایسه ارزیابی راهبردی زیست محیطی در چند کشور منتخب

هدی عالم رجبی^۱، رضا مکنون^۲

دانشکده عمران و محیط زیست، دانشگاه صنعتی امیرکبیر

h.alemrajabi@aut.ac.ir

خلاصه

ارزیابی راهبردی زیست محیطی (SEA)^۳ یک فرآیند سیستماتیک در عالیترین سطوح تصمیم‌گیری در جهت دستیابی به توسعه پایدار است که با شناسایی، پیش‌بینی و ارزیابی پیامدهای زیست محیطی، به مدیریت و بهره‌برداری صحیح و کارا از منابع طبیعی کمک می‌کند. SEA به طور اعم در زمینه‌های تراز اول و بلند مدت دولتی بکار می‌رود و گزینه‌های مناسب را جهت کاهش اثرات منفی محیط زیست تعیین، مقایسه و مجاز می‌نماید. نکته‌ی قابل توجه این است که SEA تلفیق ملاحظات زیست محیطی در سطوح سیاست‌ها، طرح‌ها و برنامه‌ها را در جهت پایدار سازی تصمیمات توسعه کشورها، دستیابی به اهداف توسعه هزاره و ارتقاء شاخص‌های توسعه انسانی، میسر می‌سازد. در این مقاله ابتدا توضیحاتی درباره SEA داده می‌شود، سپس به مقایسه این نوع ارزیابی در ۴ کشور کانادا، هنگ کنگ، هلند و آفریقای جنوبی در جداولی پرداخته می‌شود.

کلمات کلیدی: ارزیابی، محیط زیست، ارزیابی راهبردی زیست محیطی، کشورهای منتخب

۱. مقدمه

با توجه به محدودیت‌ها و موانع موجود در اثربخشی ارزیابی اثرات زیست محیطی در سطح پروژه‌ها، رویکرد مؤثری به نام ارزیابی راهبردی محیط زیست جهت توانمندسازی ارزیابی اثرات زیست محیطی در عالی‌ترین سطوح تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری ایجاد شده است، که روشهای بررسی و هماهنگ‌سازی طرحهای توسعه‌ای را از مرحله برنامه‌ریزی و تعیین خط مشی‌ها تا مرحله اجرای پروژه‌ها با رویکردی پیوسته و زنجیروار ارائه می‌نماید و به واسطه آن، آنچه لازمه ادغام برنامه‌های توسعه و رعایت ملاحظات زیست محیطی است، فراهم می‌آید. رویکرد ارزیابی راهبردی محیط زیست در مقایسه با ارزیابی اثرات زیست محیطی، به دلیل آنکه ضامن انجام ارزیابی اثرات زیست محیطی در مقطع مناسبی از سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی محسوب می‌شود و با احتراز از مسائل و مشکلات بعدی، تداوم حرکت در مسیر توسعه پایدار را تسهیل می‌سازد، کشورهای متعددی، علاقه‌مند معرفی و به کارگیری آن هستند [۱].

در کشورهای مختلف به ویژه کشورهای توسعه یافته، نمونه‌های روشنی از قوانین و مقررات مرتبط با ارزیابی زیست محیطی راهبردی وجود دارد. در واقع اولین سند قانونی SEA در سال ۱۹۶۹، در آمریکا تدوین گردید و پس از آن کشورهایی همچون کانادا، هنگ کنگ، دانمارک و دیگر کشورها، ضوابط و مقرراتی را به عنوان نیازمندی‌های ویژه برای ارزیابی‌های علمی - اجرایی منتشر نمودند. تحقیقات صورت گرفته نشان داده است که این قوانین عمده‌تاً در سطوح بخشی و آمایش سرزمین کاربردی تر و موثر تر بوده‌اند. در این زمینه کشور انگلستان به عنوان یکی از فعال‌ترین کشورها در پایه‌ریزی دستورالعمل‌های روش‌شناسی مناسب با این موضوع شناخته شده است [۲].

۲. هدف و کاربرد SEA در کشورها

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد عمران - محیط زیست، دانشگاه صنعتی امیرکبیر

^۲ عضو هیئت علمی دانشکده عمران و محیط زیست، دانشگاه صنعتی امیرکبیر